

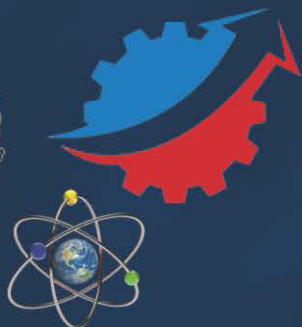
MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

2026-YIL

IYUN/6-SON, I-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KORPORATIV MENEJMENTNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI.....	14
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich	
GREEN ECONOMY TRANSITION AND INVESTMENT CHALLENGES IN DEVELOPING COUNTRIES	20
Ismoilov Sulaymon Axmadjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA YASHIL SOLIQQA TORTISH TIZIMINI MUAMMOLAR, YECHIM VA IMKONIYATLARI ASOSIDA JORIY ETISH.....	24
Abdumannobova Gulnoz Akmaljon qizi	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIIYALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTITSIIYAVIIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	30
Nosirova Kamola Alimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA TELEKOMMUNIKATSIYA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSIIYON MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	39
Xazratov Abror Panjiyevich	
MINTAQA SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIIY O'SISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	44
Astanayev Kulmaxammat Sanayevich	
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSIIYON DEPOZIT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIIY SAMARADORLIGI VA UNING BANK RESURS BAZASIGA TA'SIRI.....	51
Ro'zimurodov Olim, Normamatov Ruslanbek Shamsiddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG'URTA EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY ASOSLARI.....	57
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna, Kodirova Samira Kamol qizi	
MEHNAT SHARTNOMASI ASOSIDA FAOLIYAT YURITUVCHI QO'RIQLASH DEPARTAMENTI TIZIMIDAGI IDORAVIIY HARBIYLASHTIRILGAN QO'RIQLASH VA IDORAVIIY QOROVULLIK BO'LINMALARI ISHCHI-XIZMATCHILARIGA DAVLAT IJTIMOIIY SUG'URTASINI TATBIQ ETISHNING HUQUQIIY-IQTISODIIY JIHATLARI	64
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li	
ТЕОРИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИСЛАМСКОГО СТРАХОВАНИЯ И ЕГО СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НА ПРИМЕРЕ БЛИЖНЕВОСТОЧНЫХ СТРАН.....	70
Гаффоров Шухрат Насриевич	
IJTIMOIIY-IQTISODIIY RIVOJLANTIRISHDA MADANIY TURIZM SOHASIDAGI SUBYEKTLAR TA'SIRINI BAHOLASH USULLARI.....	77
Shohruzbek Ruziyev	
"YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH SIYOSATINING DASTAKLARI.....	84
Inatullayeva Intizor Jamshid qizi, Uchqun Yunusovich O'roqov	
RAQAMLI MEDIA BOZORI SHAROITIDA OMMAVIIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARIDA DAROMAD MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING IQTISODIIY USTUVOR YO'NALISHLARI.....	87
Sharipova Shahlo Istamovna	
TIJORAT BANKLARINING AHOLINING HUDUDIIY XARID QOBILIIYATIGA YO'NALTIRILGAN KREDIT SIYOSATINI TASHKIL ETISH TIZIMI	92
Tursunov Bekmuxammad Omonovich, Qarshiyev O'ktam G'aybullo o'g'li	
INVESTITSIIYALAR BUXGALTERIIYA HISOBII OBYEKTI SIFATIDA.....	99
I.Boymurodov	
TA'LIM MUASSASALARIDA SAMARALI MENEJMENT MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH	103
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li, Ashurova Jasmina Jo'ra qizi	
O'ZBEKISTONDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI MOLIIYALASHTIRISHNING IQTISODIIY ASOSLARI VA BUDJET XARAJATLARI DINAMIKASI	110
Sarsenbaev Baxitjan, Toremuratova Indira, Xayirbaeva Balzira	

TASHQI SAVDO FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING FISKAL VA INSTITUTSIONAL TAHLILI	115
Almuradov Ne'mat Abdullayevich	
SIRKULYAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH IQTISODIY MEXANIZMLARINI ISLOH QILISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	123
Kuzieva Nargiza Ramazanovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA DAVLAT MULKINI BOSHQARISH VA XUSUSIYLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TAMOYILLARI.....	130
Musurmonqulov Muhammad Ural o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ISHLAB CHIQRISH TARMOQLARIDA SANOAT 4.0 MODELIDAN FOYDALANISH AMALIYOTI TAHLILI.....	136
Komilova Dilafruz Rustam qizi	
"O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJNING SINGULYAR VA AMALIY IQTISODIYOTNING INTEGRATSION MEXANIZMI ASOSIDA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	141
Bobojonova Zarnigor Shokirovna	
EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	149
Axmedov Umidjon	
NMSH TURIDAGI RELEARNING TEXNIK TAVSIFLARINI TEKSHIRISH UCHUN STEND ISHLAB CHIQISH.	156
Raxmonov Bobomurod, Qodirov Azamat, Yusupova Shirin, Mirzaraxmedov Zafar	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ВЛИЯНИЯ КЛАСТЕРОВ ИНДУСТРИИ РАЗВЛЕЧЕНИЙ НА РЕГИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ (ЗАНЯТОСТЬ, ДОХОДЫ, ТУРИСТИЧЕСКИЙ ПОТОК, НАЛОГОВЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ): КРИТЕРИИ И МЕТОДЫ ОЦЕНКИ	163
Султонмуродов Мирзо-Улугбек Мукумжон углы	
ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ЦЕНТРАХ: ПРИМЕНЕНИЕ AI-ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОГО ФОРМИРОВАНИЯ УЧЕБНЫХ ГРУПП.....	170
Джамолова Хилола Исматиллаевна, Алимова Машхура Тоирхоновна	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHNING MUHIM YO'NALISHLARI	175
Ulmasova Oygul Baxtiyorovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING RIVOJLANISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	181
Raxmanov Zafar Yashinovich	
КРЕАТИВНЫЙ ТУРИЗМ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ РЕМЕСЕЛ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
Хушназарова Махзуна Гуламджановна	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING XALQARO TURIZM OQIMLARIGA TA'SIRI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA MINTAQAVIY TAHLIL	193
Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
ФОРМИРОВАНИЕ И НАКОПЛЕНИЕ ПЕРВЫХ МЕДИЦИНСКИХ ЗНАНИЙ	200
Рахматуллаева Фотима Султонмуродовна	
SAVDO KORXONALARIDA SEGMENTLARNI HISOB OBYEKTI SIFATIDA TASNIFLASHNING USLUBIY ASOSLARI	206
Bobomuradova Sarvinoz Ziyadullayevna	
SAVDO KORXONALARIDA SEGMENTLARNI HISOB OBYEKTI SIFATIDA TASNIFLASHNING USLUBIY ASOSLARI	206
Bobomuradova Sarvinoz Ziyadullayevna	
ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ НИТРООКСИДИРОВАНИЯ НА СТРУКТУРУ И ЭКСПЛУАТАЦИОННЫЕ СВОЙСТВА КОНСТРУКЦИОННЫХ СТАЛЕЙ	212
Бойназаров Урол Равшанович	

SANOAT ISHLAB CHIQARISHI VA IQTISODIY O'SISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING TA'SIRI	219
Pardayev Orifjon Charshamiyevich	
IQTISODIYOT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA FISKAL INSTRUMENTLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING AMALIY JIHATLARI	224
Mardonov Kamoliddin Karamiddinovich	
RAQAMLI TAFOVUT (DIGITAL DIVIDE) VA UNING QISHLOQ HUDUDLARIDA ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRI (ISH KUCHI VA KAPITAL HAQIDAGI IQTISODIY NAZARIYA DOIRASIDA)	230
O'rozaliyev Elyor Shuxrat o'g'li	
THE ESSENCE AND PLACE OF LOGISTICS IN THE SYSTEM OF THE NEW MARKET ECONOMY OF UZBEKISTAN	236
Musayeva Shoira Azimovna	
MODDIY ZAHIRALAR HISOBI VA XARAJATLAR TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	241
Soibbekov Abdulvosit, Teshaboyev Xushnud	
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	247
Amonov Muhsin Erkinovich	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING RISKLARNI ANIQLASH VA BAHOLASHDAGI O'RNI	251
Sirojev Nurbek G'ulomiddin o'g'li	
PARRANDACHILIK SOHASINING ZARURATI, O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	255
Hayitnazarova Holida Bekmurzayevna	
AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHDA KO'P QAVATLI TURAR JOY MAJMUALARI JOYLASHUVINING EKONOMETRIK MODELLARI: JAHON TAJRIBASI	265
Farmonov Bobur Davronovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARI HISOBI VA AUDITINING NAZARIY- METODOLOGIK ASOSLARI: ELEKTR ENERGETIKASI TARMOG'INING O'ZIGA XOS JIHATLARI	277
Djurayev Davlat Djonibekovich	
HUDUDLARDA XIZMATLAR SOHASINING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	281
Abikayumov Bekzod Turdiniyozovich	
ZAMONAVIY UY-JOY FONDI BOSHQARUVIGA YO'NALTIRILGAN KADRLAR TAYYORLASH TIZIMINI TASHKIL ETISH STRATEGIYASI	285
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМ РИСКОМ В СИСТЕМЕ РОЗНИЧНОГО БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ..	290
Базарова Ниropa	
KIMYO SANOATI KORXONALARINING RAQAMLI SALOHİYATINI BAHOLASH USULLARI	297
Odinayev Nuriddin Ramozon o'g'li	
MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHNING XALQARO ISO STANDARTLARI TIZIMINING XUSUSIYATLARI	301
Atakulov Askad Raimkulovich	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING XALQARO TURIZM OQIMLARIGA TA'SIRI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA MINTAQAVIY TAHLIL	308
Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
MENEJMENTDA XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI TAMOIYILLARINI QO'LLASH VA UNING XODIMLAR FAOLIYATIGA TA'SIRI	316
Axmadoy Shukurbek Farruxovich, Urinov Bobur Nasilloevich	
O'ZBEKISTONDA E-TIJORAT SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISH: 2026-YIL ISLOHOTLARI TAHLILI VA SAMARADORLIGI	322
Aripova Aziza Alisherovna, Raximova Shaxlo Rajapboevna	
YER VA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	326
Xudoyberdiyev Diyorbek Norqobil o'g'li	

AXBOROT-KUTUBXONA MARKAZLARI FAOLIYATIDA MARKETING TEXNOLOGIYALARINING RIVOJLANISHI: NAZARIY MODEL DAN AMALIYOT TAHLILIGA	331
Grebenyuk Martin Valentinovich	
INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARUV HISOBIDA OMILLARGA ASOSLANGAN BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	335
Xushvaqтова Nozanin Nurbek qizi	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA BANK SEKTORIGA TA'SIRI: 2015–2025 YILLAR EMPIRIK TAHLILI	342
Safarova Gulruh Akmal qizi, Maqsudov Bunyod Abdusamat o'g'li	
TAQSIMLASH TARMOQLARIDAGI TRANSFORMATORLAR ISHONCHLILIGINI OSHIRISH VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISHDA AVTOMATLASHTIRILGAN MONITORING TIZIMLARINING O'RNI	348
Toirov O.Z., Sh.N. Xudoberdiyev	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ И РИСКИ ЦИФРОВОГО ИСКЛЮЧЕНИЯ	353
Шоахмедов Шохрух Шорахимович	
QISHLOQ XO'JALIGI SUBYEKTLARIDA ASOSIY VOSITALAR HISOBINI YURITISH XUSUSIYATLARI	358
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich, Hamroyeva Feruza Azizjon qizi	
TIJORAT BANKLARI ORQALI DAVLAT MAQSADLI DASTURLARINI MOLIALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	362
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI BAHOLASH: MDH DAVLATLARI PANEL MA'LUMOTLARI ASOSIDA (2000–2021)	367
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	377
Nasirova Kamola Alimovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA MARKETING AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	386
Uzakova Umida Ruziyevna	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ КАК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	392
Юлдашева С.Ш.	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA "YASHIL" INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ASOSIDA RESURS SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	397
I. Mahammadiyeva	
SAVDO KORXONALARINI BOSHQARUV TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH SHART-SHAROITLARI ...	402
B. Sulaymonov	
PROBLEMS IN THE DEVELOPMENT OF DIGITAL BANKING SERVICES IN BANKS: TAXONOMY OF BARRIERS AND THEIR INTERDEPENDENCIES	408
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
RAQAMLI VA YASHIL TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA OZIYQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHNING IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	415
Muftaydinov Mansur Kiyomidinovich	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH REJIMIDA TOVARLAR HARAKATINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY IQTISODIY MEKANIZMLARI	422
Lutpullayev Shukrullo Kudratullayevich	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLARIDA YASHIRIN IQTISODIYOT TA'SIRI VA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI	429
Umarov Ilhomjon Yuldashevich, Ubaydullayev Ziyodullo Habibullo o'g'li	
ИЗНОС РЕЖУЩИХ ИНСТРУМЕНТОВ ПРИ МЕХАНИЧЕСКОЙ ОБРАБОТКЕ АЛЮМИНИЕВЫХ СПЛАВОВ	433
Озодова Шахризода Озодовна	

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ЧАСТНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИКУ УЗБЕКИСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ.....	437
Маърупова Дилсора Абдулла кизи	
MEHNAT MUNOSABATLARINI RAQAMLASHTIRISH MEKANIZMI.....	441
Маърупова Дилсора Абдулла кизи	

MEHNAT MUNOSABATLARINI RAQAMLASHTIRISH MEXANIZMI

Jumayeva Shaxnoza Quyliyevna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada mehnat iqtisodiyoti doirasida mehnat munosabatlarini raqamlashtirish mexanizmi, uning nazariy asoslari va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli texnologiyalar yordamida ish beruvchi va xodim o'rtasidagi munosabatlarni optimallashtirish, mehnat jarayonlarini avtomatlashtirish hamda boshqaruv samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, elektron mehnat shartnomalari, onlayn monitoring tizimlari va raqamli platformalarning ahamiyati ochib beriladi. Maqolada raqamlashtirish jarayonini yanada jadallashtirish va uning salohiyatini to'liq ochib berish uchun huquqiy tartibga solish mexanizmlarini zamonaviy talablar asosida boyitish, axborot xavfsizligini mustahkamlash hamda kadrlar malakasini muttasil oshirib borish kabi istiqbolli vazifalar ko'rib chiqilib, ularni amalga oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mehnat munosabatlari, raqamlashtirish, elektron shartnoma, raqamli platforma, inson resurslari, avtomatlashtirish, axborot xavfsizligi, mehnat bozori, boshqaruv samaradorligi, innovatsiyalar.

АННОТАЦИЯ. В данной статье в рамках экономики труда рассматривается механизм цифровизации трудовых отношений, его теоретические основы и практические аспекты. В исследовании освещаются вопросы оптимизации взаимодействия между работодателем и работником с использованием цифровых технологий, автоматизации трудовых процессов и повышения эффективности управления. Особое внимание уделено электронным трудовым договорам, онлайн-системам мониторинга и цифровым платформам. В статье анализируются перспективные задачи по дальнейшему ускорению процесса цифровизации и полному раскрытию его потенциала, включая совершенствование механизмов правового регулирования в соответствии с современными требованиями, укрепление информационной безопасности и постоянное повышение квалификации кадров, а также предлагаются научно-практические рекомендации по их реализации.

Ключевые слова: трудовые отношения, цифровизация, электронный договор, цифровая платформа, человеческие ресурсы, автоматизация, информационная безопасность, рынок труда, эффективность управления, инновации.

Abstract. This article examines the mechanism of digitalization of labor relations within the framework of labor economics, including its theoretical foundations and practical aspects. The study explores the optimization of interactions between employers and employees through digital technologies, the automation of labor processes, and the improvement of management efficiency. Particular attention is given to electronic employment contracts, online monitoring systems, and digital platforms. The paper also discusses promising development areas to further accelerate the digitalization process and fully unleash its potential, such as enhancing legal regulation mechanisms in line with modern requirements, strengthening information security, and continuously upgrading workforce skills, while proposing scientific and practical recommendations for their implementation.

Keywords: labor relations, digitalization, electronic contract, digital platform, human resources, automation, information security, labor market, management efficiency, innovation.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida chuqur o'zgarishlar yuz bermoqda. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi mehnat munosabatlari tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy mehnat shakllari o'rnini asta-sekin raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan yangi mehnat modellari egallamoqda. Bu jarayon ish beruvchi va xodim o'rtasidagi munosabatlarni yanada shaffof, tezkor va samarali tashkil etish imkonini bermoqda.

Mehnat munosabatlarini raqamlashtirish mexanizmi zamonaviy boshqaruv tizimining ajralmas qismi bo'lib, u mehnat jarayonlarini avtomatlashtirish, inson resurslarini boshqarishni takomillashtirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi [1]. Xususan, elektron mehnat shartnomalari, raqamli monitoring tizimlari, masofaviy ish formatlari hamda onlayn platformalar orqali bandlikni tashkil etish kabi yo'nalishlar ushbu mexanizmning muhim tarkibiy qismlarini tashkil etadi. Shu nuqtai nazardan, mehnat iqtisodiyoti doirasida mehnat munosabatlarining yangi shakllarini o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Shu bilan birga, mehnat munosabatlarini raqamlashtirish jarayonida erishilgan yutuqlarni yanada mustahkamlash hamda qator istiqbolli vazifalarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etmoqda [7].

Jumladan, huquqiy-me'yoriy bazani zamon talablariga mos ravishda doimiy takomillashtirib borish, axborot xavfsizligi tizimlarining ishonchligini ilg'or standartlar asosida yanada oshirish, xodimlarning zamonaviy raqamli ko'nikmalarini muttasil boyitish hamda texnologik infratuzilmani innovatsion asosda yuksaltirish kabi muhim omillar ushbu jarayonning samaradorligini eng yuqori darajaga ko'tarishga bevosita xizmat qiladi. Shu sababli, mazkur yo'nalishlarni izchil rivojlantirish va qo'yilgan maqsadlarga erishish yo'lida chuqur o'ylangan kompleks ilmiy yondashuvlarni amaliyotga joriy etish imkoniyatlari tobora kengaymoqda.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi mehnat munosabatlarini raqamlashtirish mexanizmining nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish, uning samaradorligini oshirishga to'sqinlik qilayotgan omillarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

"Mehnat munosabatlarini raqamlashtirish mexanizmi" mavzusi zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarda muhim o'rin egallaydi va u raqamli iqtisodiyot hamda mehnat iqtisodiyoti kesishgan nuqtada shakllanadi. Mazkur yo'nalish bo'yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar mehnat munosabatlarining yangi shakllari, raqamli platformalar va innovatsion boshqaruv mexanizmlarini chuqur o'rganishga qaratilgan.

Xalqaro ilmiy adabiyotlarda mehnat munosabatlarini raqamlashtirish jarayoni keng yoritilgan. Jumladan, Klaus Schwab tomonidan ilgari surilgan To'rtinchi sanoat inqilobi konsepsiyasida raqamli texnologiyalarning iqtisodiyot va mehnat munosabatlariga ta'siri asoslab berilgan [1]. Ushbu konsepsiyaga ko'ra, sun'iy intellekt, avtomatlashtirish va raqamli platformalar mehnat bozorida yangi munosabatlar tizimini shakllantiradi.

Shuningdek, International Labour Organization tomonidan e'lon qilingan hisobotlarda raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat munosabatlarining transformatsiyasi, ayniqsa gig-iqtisodiyot va platforma asosidagi bandlik shakllari tahlil qilingan [4]. Ushbu tadqiqotlarda mehnat munosabatlarini tartibga solishda yangi yondashuvlar zarurligi ta'kidlanadi. World Bank tadqiqotlarida esa raqamli texnologiyalar yordamida inson kapitalini rivojlantirish va mehnat samaradorligini oshirish masalalari alohida o'rganilgan [3].

Mehnat munosabatlarining nazariy asoslari Gary Becker tomonidan ishlab chiqilgan inson kapitali nazariyasiga borib taqaladi. Mazkur nazariyaga ko'ra, xodimlarning bilim va ko'nikmalari ularning mehnat unumdorligi va bozor qiymatini belgilaydi [2]. Raqamlashtirish jarayonida esa bu ko'nikmalar tarkibiga raqamli savodxonlik, IT bilimlar va innovatsion fikrlash kiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy ilmiy ishlarda raqamli platformalar orqali mehnat munosabatlarini tashkil etish masalalari ham muhim o'rin tutadi. Upwork, Fiverr kabi platformalar misolida mehnat munosabatlarining yangi modeli shakllanayotgani qayd etiladi. Ushbu model mehnat jarayonlarini moslashuvchan qiladi, biroq ijtimoiy himoya va mehnat kafolatlari bilan bog'liq muammolarni ham yuzaga keltiradi [5,6].

MDH davlatlari va O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham raqamlashtirishning mehnat munosabatlariga ta'siri o'rganilgan. Xususan, Sh. Abdullayeva, A. O. Ortiqov, Z. T. Mamadiyarov va boshqa iqtisodchi olimlarning ishlarida raqamli iqtisodiyot sharoitida inson resurslarini boshqarish, bandlikni tashkil etish va mehnat samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan [8,9,10]. Ushbu tadqiqotlarda mehnat munosabatlarini raqamlashtirish uchun mustahkam institutsional baza va zamonaviy infratuzilma zarurligi ta'kidlanadi.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mehnat munosabatlarini raqamlashtirish ko'p qirrali jarayon bo'lib, u texnologik, iqtisodiy va ijtimoiy omillar o'zaro uyg'unligini talab etadi. Shu sababli, ushbu yo'nalishda kompleks ilmiy tadqiqotlar olib borish va amaliy mexanizmlarni takomillashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot mehnat munosabatlarini raqamlashtirish mexanizmlarini kompleks o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda sifat va miqdoriy tahlil usullari uyg'unlashtirildi. Tadqiqot jarayoni tizimli yondashuv asosida amalga oshirildi.

Tadqiqotda qo'llanilgan metodologik bosqichlar quyidagilardan iborat:

Tizimli tahlil metodi: Mehnat bozorini raqamlashtirish jarayonini yaxlit tizim sifatida o'rganish, undagi davlat va xususiy sektor platformalarining o'zaro bog'liqligini hamda institutsional bazani baholashda qo'llanildi.

Solishtirma tahlil metodi: Davlat bandlik xizmatlari (YMMT, Milliy vakansiyalar bazasi) va xususiy HR-tech platformalari (job-boardlar, ATS tizimlari) funksional imkoniyatlarini, ularning xizmat ko'rsatish modellari va yoshlar uchun yaratilgan raqamli imkoniyatlarini qiyosiy o'rganish uchun foydalanildi.

Statistik tahlil metodi: O'zbekiston mehnat bozori va raqamli bandlik ko'rsatkichlari, internet foydalanuvchilari ulushi, IT ta'lim dasturlari natijalari hamda uy xo'jaliklaridagi texnik ta'minlanganlik darajasi

to'g'risidagi rasmiy statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Induksiya va deduksiya metodlari: Xalqaro tajriba (ILO, Jahon banki hisobotlari) va nazariy qarashlardan umumiy xulosalar chiqarish hamda ularni O'zbekiston mehnat bozori amaliyotiga tatbiq etish orqali aniq takliflar shakllantirildi.

Ekotizimli yondashuv: Mehnat bozori raqamlashtirish mexanizmlarini ta'lim, texnologik infratuzilma va huquqiy tartibga solish tizimlarining uzviy bog'liqligi doirasida tahlil qilish imkonini berdi.

Tadqiqotning axborot bazasini rasmiy me'yoriy-huquqiy hujjatlar, O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligining ma'lumotlari, xalqaro tashkilotlarning tahliliy sharhlari hamda raqamli platformalar faoliyatiga oid ma'lumotlar tashkil etadi. Bu metodologik baza tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligi va amaliy ahamiyatini ta'minlashga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston mehnat munosabatlarini raqamlashtirishda "registr" yondashuvini tanlagan. Bu YMMT doirasida elektron mehnat shartnomalari tuzish, qog'oz shartnomalarni ro'yxatga olish, elektron mehnat daftarchalarini shakllantirish va yuritish tartibi normativ asosda belgilangan. Ushbu yondashuvning kuchi bu ish beruvchi-xodim munosabatlarining huquqiy "izini" yaratish va keyinchalik ijtimoiy himoya, pensiya, bandlik xizmatlari bilan integratsiyaga zamin tayyorlashdir. YMMTning bozor bilan tutash qismi sifatida Milliy vakansiyalar bazasi (ish.mehnat.uz) "yagona ma'lumotlar bazasi" logikasida ishlab, rezyume yuborish, bo'sh ish o'rinlarini e'lon qilish, statistik ma'lumotlarni shakllantirish kabi vazifalarni ko'zlaydi. Platforma ro'yxatdan o'tishda yagona identifikatsiya tizimi (OneID/id.egov.uz)dan foydalanishni talab qiladi.

Ish beruvchilar tomoni bo'yicha esa ERI (elektron raqamli imzo) orqali kirish va vakansiyalar bo'yicha hisobot yuborish jarayoni YMMT bilan bog'langanligi ko'rsatiladi. Tashkiliy jihatdan YMMTning ishlashi uchun texnik integrator sifatida UZINFOCOM jalb qilingani Lex.uz milliy huquqiy baza hujjatlarida bevosita qayd etilgan (server resurslari, joylashtirish, axborot xavfsizligi ekspertizasi va audit talablari bilan birga) [9].

Yoshlar bandligi bo'yicha amaliy ekotizim odatda uch qatlamdan iborat bo'ladi:

Birinchi qatlam - "rasmiy" platformalar: Milliy vakansiyalar bazasi va YMMT, shuningdek davlat fuqarolik xizmati vakansiyalari portali (alohida kanal sifatida). Raqamli hukumat portalida Milliy vakansiyalar bazasi imkoniyatlari va maqsadlari (CV yuborish, vakansiyalarni e'lon qilish, statistik shakllantirish, tizimlararo hamkorlik) aniq tavsiflangan.

Ikkinchi qatlam - yirik xususiy job-boardlar: HeadHunter platformasi (hh.uz) O'zbekistonda bozor signallarining muhim manbalaridan biri bo'lib, platformaning o'zi 2024-yilda ~1,4 mln faol rezyume bo'lgani va bu o'sish dinamikasi haqida tahliliy sharh bergan.

Bu turdagi platformalar tijoriy monetizatsiya (post/obuna), saralash va rekruting xizmatlari orqali ishlaydi; davlat tizimlaridan farqli ravishda, ular ko'pincha yuqori malakali sektor (IT, ofis, xizmatlar)ga og'ishadi.

Uchinchi qatlam - startaplar va "b2b HR-tech": masalan, Jobster.hr kabi ATS yechimlar ish beruvchilar uchun ommaviy yollash va ichki rekruting jarayonlarini raqamlashtiradi (platforma katalogi tavsifi).

Bu qatlam bilan davlat platformalari o'rtasida API/standart integratsiya bo'lsa, mehnat bozorining "ko'rinadigan qismi" sezilarli kengayadi (ayniqsa o'rta va kichik biznesda).

Quyidagi jadval amaliy jihatdan eng ko'p uchraydigan platforma modellarini funksional solishtiradi (tavsiflar — rasmiy portal va platforma sharhlariga tayanadi).

1-jadval

Mehnat platformalari modellarini solishtirma jadvali [11]

Segme-nt	Platforma turi	Asosiy qiymat taklifi	Verifikatsiya va ishonch	Yoshlarga mos "feature"lar	Monetizatsiya modeli (tipik)
Davlat mehnat bozori	Milliy vakansiyalar bazasi + YMMT integratsiyasi	Vakansiya bo'yicha yagona baza, e-rezyume, statistik shakllantirish	OneID va ERI orqali kirish; YMMT bilan bog'lanish	Kasbga yo'naltirish, ABKM/monomarkazlar bilan yo'naltirishni qo'shish imkoniyati	Byudjet + xizmat ko'rsatish xarajatlari (OPEX), PPP modullar mumkin
Davlat xizmatiga kirish	Davlat fuqarolik xizmati vakansiya portali	Ochiq tanlov va davlat vakansiyalari	Rasmiy profil/avtorizatsiya	Davlat xizmatida stajirovka, "trainee" yo'lagi	Byudjet

Segment	Platforma turi	Asosiy qiymat taklifi	Verifikatsiya va ishonch	Yoshlarga mos "feature"lar	Monetizatsiya modeli (tipik)
Xususiy job-board	hh.uz kabi platformalar	Keng bozor rezyume–vakansiya matching	Kompaniya profili, moderatsiya	Junior vakansiyalar, internship filtrlar	Ish beruvchidan to'lov (post/obuna), HR-servis
HR-tech B2B	ATS (Jobster.hr)	Rekrutuj jarayonini optimallashtirish	Ichki HR siyosati + integratsiya	ATS ichida "graduate intake" moduli	SaaS obuna
Norasmay kanallar	Telegram/ijtimoiy tarmoq guruhlari	Tezkor axborot, past friksiya	Past (soxta vakansiya xatari)	Minimal, ko'pincha "referral" asosida	Reklama / ixtiyoriy

Raqamli kasblar bo'yicha ta'lim tizimi yoshlar bandligining istiqbolli "yangi talab" segmentidir. Davlat portalidagi raqamli ta'lim ekotizimi sharhida "One Million Uzbek Programmers" tashabbusi doirasida 1 milliondan ortiq o'quvchi IT kurslarini tugatgani, 20 mingdan ortiq bitiruvchi IT kasblariga kirgani va o'rtacha daromad ~6 mln so'm ekani keltiriladi.

2025-yilda IT treningni yakunlaganlar 37,8 mingga yetgani va 16,3 mingdan ortig'i ishga joylashgani ham qayd etiladi; shuningdek xususiy o'quv markazlariga subsidiya (10 ta markazga 1 mlrd so'mdan ortiq) berilgani ham ma'lum qilingan [12]. Bu raqamlar mehnat bozori raqamlashtirishining muhim "ko'prigi"ni ko'rsatadi: ta'lim platformalarida olingan ko'nikmalarni vakansiya platformalaridagi profilga avtomatik biriktirish (verifikatsiyalangan sertifikat), "junior job" yo'laklari, portfolioni baholash va ish beruvchiga minimal risk bilan "sinov davri" taklifini yaratish.

Uy xo'jaliklari tanlanma kuzatuviga tayangan rasmiy axborotga ko'ra, internetdan foydalanuvchi aholi ulushi 2021-yildagi 76,6% dan 2025-yil yanvar–avgustda 94,2% gacha oshgan. Bu ko'rsatkich raqamli bandlik xizmatlari uchun "mass adoption" shartini deyarli qondiradi, lekin "faollik sifati" (qidirish, profil to'ldirish, CV, sertifikat, onlayn suhbat) darajasi ham alohida masala bo'lib qoladi. Mobil aloqa bo'yicha rasmiy statistik axborotda 2025-yil 1-yanvar holatiga mobil abonentlar 36,3 mln ekani, 2021-yilda 26 mln bo'lgani ko'rsatiladi. Bu yoshlar segmentida smartfon orqali ish qidirish, micro-learning va gig ishlarni topish mexanizmlari (push xabarnoma, geofilter, chat-intervyu)ni kuchaytirish imkonini beradi. Qurilma kirish imkoniyati ham o'smoqda: 2024-yil yanvar–sentabrda 100 ta uy xo'jalikiga 69 ta shaxsiy kompyuter to'g'ri kelgan [12]. Bu ko'rsatkich "kompyuter savodxonligi" uchun bevosita proksi bo'lmasa-da, CV tayyorlash, portfolioni joylash, masofaviy ish va test topshiriqlar uchun zarur resursning kengayayotganini bildiradi.

Raqamli ta'lim tashabbuslarida (IT kurslar, AI liderlari loyihasi, Coursera lokalizatsiyasi) katta masshtab ko'rinmoqda; xususan, IT ta'lim ekotizimi bo'yicha hukumat sharhida Coursera kurslarini o'zbek tiliga lokalizatsiya qilish, AI bo'yicha yangi loyiha va xususiy o'quv markazlari o'sishi keltiriladi. Bu jarayonni mehnat bozori raqamlashtirishiga bog'lashning kritik mexanizmi - "verifikatsiyalangan ko'nikma reyestri" (skills wallet) va vakansiyalar bazasi ichida ko'nikmaga asoslangan qidiruv/tavsiya tizimini joriy etishdir.

Xalqaro amaliyotda bunday bog'lanish "ko'nikma pasporti" orqali bajariladi: masalan, Coursera, Huawei, Oracle kabi provayderlar sertifikatlar platformaga API orqali tushadi va ish beruvchi "qog'oz diplomi"dan ko'ra aniqroq signal oladi. Bu yerda Coursera kabi global provayderlar bilan integratsiya, shuningdek Huawei va Oracle kabi texnologik hamkorlar bilan sertifikat yo'nalishlarini mehnat bozori talabiga bog'lash amaliy qiymat beradi.

Mehnat bozorini raqamlashtirish "ishonch" va "huquqiy tenglik"ka tayanadi: elektron shartnoma, elektron rezyume, elektron ariza, elektron tekshiruvlar. YMMT bo'yicha normativ hujjat elektron mehnat shartnomasi va elektron mehnat daftarchasini yuritish tartibini belgilab beradi. Milliy vakansiyalar bazasi esa OneID orqali ro'yxatdan o'tishni ko'rsatadi. Ish beruvchi tomoni uchun ERI bilan kirish va hisobot yuborish yo'riqnomalari mavjud. ERI bo'yicha alohida qonun mavjudligi (O'RQ-793 va tegishli normalar) raqamli mehnat jarayonida hujjatlarning yuridik kuchini mustahkamlaydi

Jahon banki tahlilida mehnat bozori dasturlarining ko'p bo'lishiga qaramay, qamrov cheklanganligi, ishsizlik nafaqasi qamrovi pastligi va muvofiqlashtirish mexanizmlarining murakkabligi qayd etiladi. UNDP tadqiqotida yosh ayollar orasida NEET ulushining juda yuqori bo'lishi, bu ko'plab ayollar uyda qolishi bilan bog'liqligi ta'kidlanadi. Shuningdek, hududiy farq (erkaklar NEET: Toshkent 11% vs Xorazm 63%) mehnat bozori imkoniyatlari, infratuzilma va iqtisodiy diversifikatsiya o'rtasidagi nomutanosiblikni ko'rsatadi [12].

Raqamli platforma buni to'liq "yo'q qila" olmaydi, ammo qisman yumshatishi mumkin: masalan, masofaviy ishlar vitrinasi kengaytirish, kasbga qayta tayyorlashni geofilter bilan bog'lash, mentoring va stajirovka

yo'laklarini kiritish. Bundan tashqari, norasmiy kanallardagi "soxta vakansiya" va aldov xavfi ishonchni yemiradi; demak, davlat platformasida "verifikatsiya belgisi", ish beruvchi reytingi, shartnoma andozalari, shikoyat mexanizmi va AI-fraud deteksiya kabi himoya qatlamlari zarur.

Davlat platformalari ko'pincha byudjet hisobidan yuritiladi, lekin texnik xizmat (OPEX), axborot xavfsizligi, integratsiya va foydalanuvchi qo'llab-quvvatlash xarajatlari doimiydir. YMMT hujjatida texnik resurslar, audit va axborot xavfsizligi talablariga urg'u berilishi bu yo'nalishning xarajatli ekanini anglatadi. Shu bilan birga, IT ta'lim ekotizimiga grantlar jalbi (2025-yil yakuniga qadar \$35 mln grant mablag'i jalb qilingani qayd etilgan [12]) raqamli bandlik ekotizimida donor/hamkorlik modeli ishlashi mumkinligini ko'rsatadi.

Xususiy platformalarda monetizatsiya (ish beruvchi to'lovi, premium servis, rekruting, reklama) mavjud, lekin ular ko'pincha past malakali yoki norasmiy bozor segmentlariga yetarli chuqur kirib bormaydi; davlat platformalari esa aynan shu "inklyuzivlik" vazifasini o'z zimmasiga oladi. Shuning uchun eng istiqbolli model - davlat "yadro registr va standart"ni ushlab turadi, xususiy sektor esa modul va servislar (ATS, test, video-intervyu, kurslar) bilan "edge innovation" qiladi (PPP).

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mehnat munosabatlarini raqamlashtirish mexanizmi zamonaviy iqtisodiyot rivojining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat jarayonlarini yanada samarali tashkil etish imkonini yaratadi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi ish beruvchi va xodim o'rtasidagi munosabatlarni optimallashtirish, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish hamda mehnat unumdorligini oshirishga xizmat qiladi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun bir qator ustuvor yo'nalishlarni amalga oshirish zarur. Avvalo, mehnat munosabatlarini tartibga soluvchi normativ-huquqiy bazani takomillashtirish va uni raqamli iqtisodiyot talablariga moslashtirish muhimdir. Ikkinchidan, xodimlarning raqamli savodxonligini oshirish, ularni zamonaviy kasbiy va IT ko'nikmalar bilan ta'minlash zarur. Uchinchidan, korxonalarda raqamli boshqaruv tizimlarini keng joriy etish va mehnat jarayonlarini avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirish lozim. Shuningdek, axborot xavfsizligini ta'minlash va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratish talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. – Geneva: World Economic Forum, 2016.
2. Becker G. S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis. – Chicago: University of Chicago Press, 1993.
3. World Bank. World Development Report 2019: The Changing Nature of Work. – Washington, DC: World Bank, 2019.
4. International Labour Organization. World Employment and Social Outlook 2021. – Geneva: ILO, 2021.
5. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. – New York: W.W. Norton & Company, 2014.
6. Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell, 2010.
7. OECD. Digital Economy Outlook 2020. – Paris: OECD Publishing, 2020.
8. Abdullayeva Sh. Bank tizimi va iqtisodiy rivojlanish. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
9. Ortiqov A. O. Raqamli iqtisodiyot asoslari. – Toshkent: Fan, 2021.
10. Mamadiyarov Z. T. Mehnat bozori iqtisodiyoti. – Toshkent: Universitet, 2019.
11. Muallif tadqiqoti asosida ishlab chiqildi.
12. Stat.uz ma'lumotlari asosida

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100